

UITDAGENDER GEDRAG VAN LEERLINGEN EN OUDERS

Wat vraagt dit van de leraar?

In verschillende media is de afgelopen tijd gesproken met leraren die aangeven dat leerlingen en ouders zich mondiger en brutaler lijken te gedragen. Leraren geven aan dat ze vaker een grote mond krijgen en dat er minder ontzag is voor de leraar. We spraken met leraar Marianne Huigens die in haar school dit gedrag herkent. Ook het Adviespunt van Stichting School & Veiligheid krijgt regelmatig vragen die met dergelijke situaties te maken hebben. In dit artikel vertellen zij over hun ervaringen en het belang om te blijven investeren in de pedagogische relatie tussen leraar, leerling en ouders.

Tekst
Natasja de Vrind

Beeld
Erwin Winkelman Fotografie

Marianne Huigens is teamleider en leraar op basisschool De Hoeksteen in Zeist. Het motto van deze school is: 'Ieder kind telt en mag er zijn!' Haar hele loopbaan heeft zij al interesse in lastig gedrag van leerlingen. De vraag 'Wat te doen om een leerling te helpen?', is steeds weer een uitdagende puzzel voor haar. Als leraar van groep 1-2 en 6 krijgt zij soms te maken met lastig gedrag. Vanuit haar rol probeert ze elk gedrag te begrijpen en alles in het werk te stellen om de leerling te helpen. Dat is niet altijd makkelijk, maar volgens Marianne valt of staat alles met de relatie met de leerling.

Lastig gedrag bij leerlingen

Marianne merkt de laatste paar jaren een toename van lastig gedrag. "Denk hierbij aan leerlingen met een weerwoord dat echt niet mals is of leerlingen die niet luisteren", legt ze uit. "Het taalgebruik wordt steviger naarmate de leeftijd vordert. Vanuit de pedagogische relatie begrenst je dat gedrag en die woorden. Tegelijkertijd wil je die leerling ook vragen wat >>>

Marianne Huigens

Emoties kunnen zo hoog oplopen, dat een gesprek op dat moment niet mogelijk is

hem of haar zo hoog zit. Het is niet altijd even gemakkelijk om op die manier een gesprek te voeren; dat vergt zelfvertrouwen en stevigheid van een leraar. Het zou kunnen dat hierin meespeelt dat het aanzien van het vak de laatste jaren een stuk minder is geworden en er minder vanzelfsprekendheid is om te luisteren naar de leraar." Voorbeelden van lastig gedrag heeft zij genoeg: "Er was laatst tijdens de pauze een ruzie op het plein. Een leerling uit groep 6 werd zo boos dat hij niet meer de klas in wilde komen. De boosheid moest echt zakken. Er vlogen allerlei scheldwoorden door de gang, de leerling schoof krukken opzij en er waren veel kinderen die dit zagen gebeuren. Toen de emoties gezakt waren, lukte het uiteindelijk om hem te kalmeren." Dit lukte Marianne en collega's door daarvoor de tijd te nemen en met de leerling te praten.

Lastig gedrag bij ouders

Naast lastig gedrag van leerlingen, krijgt Marianne ook te maken met lastig gedrag van ouders/verzorgers. In gesprekken met ouders kan het er heftig aan toe gaan. Marianne: "Ouders zijn tegenwoordig mondiger en hebben niet altijd vertrouwen in de leraren en de school." Marianne schetst een voorbeeld: "We hebben te maken gehad met een situatie, waarbij de ouder zo boos en verbaal agressief was, dat de veiligheid in school in het geding was. Emoties kunnen zo hoog oplopen, dat een gesprek op dat moment niet mogelijk is. We hebben naderhand met het team besproken hoe we in dergelijke situaties het beste kunnen handelen en elkaar hierin kunnen steunen. Gelukkig is het vaker zo dat het contact met de ouders prima verloopt en ben ik trots op mijn vak en blij om iedere dag met kinderen en collega's aan de slag te gaan!"

Interventie en samenwerking

De Hoeksteen werkt met een methode voor sociaal-emotionele vorming. De school vindt het belangrijk dat leerlingen van jongs af aan leren hoe je respectvol met elkaar omgaat en op een oplossingsgerichte manier conflicten kunt oplossen. Marianne: "We werken in deze methode met een blad, dat leerlingen invullen bij grensoverschrijdend gedrag. Zij geven erop aan wat er gebeurde, hoe zij het hadden kunnen voorkomen en of zij een oplossing weten. Zo reflecteert en leert een leerling zelf van iedere situatie." Hierna bekijken de leraar en de leerling samen het blad. Het is belangrijk in gesprek te blijven met kinderen: dit versterkt de verbinding en het vertrouwen. Vanuit je pedagogische rol werk je als leraar aan behoud van de relatie met je leerling. Die relatie wil je sterk houden door aandacht te hebben en te luisteren. Als leerlingen vertrouwen hebben en zichzelf kunnen zijn, draagt

dat bij aan de leermotivatie en hun welbevinden. Het team van De Hoeksteen probeert zich sterk te maken door te werken vanuit een duidelijke missie en visie. "Elkaar steunen en je gesteund voelen door collega's en directie zijn hierbij van cruciaal belang", aldus Marianne. Door met elkaar in gesprek te gaan over gedrag en conflictsituaties zorgen ze ervoor dat ze leren waar hun grenzen liggen en dat ze deze ook kunnen aangeven. Het team volgt ook regelmatig trainingen om zichzelf telkens te blijven professionaliseren, bijvoorbeeld over omgaan met lastig gedrag. Marianne: "Het gedrag van een aantal leerlingen en hun ouders is tegenwoordig misschien heftiger en extremer dan vroeger. Laten we ons samen blijven focussen op goed onderwijs en de leerlingen duidelijkheid en kaders bieden. Dat is immers ons vak."

Adviespunt School & Veiligheid

Voor informatie, advies én een luisterend oor kunnen schoolmedewerkers terecht bij het Adviespunt van School & Veiligheid. Het Adviespunt bestaat uit een adviesteam en een calamiteitenteam. Beide teams zijn er voor schoolmedewerkers in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en middelbaar beroeps-onderwijs. Tussen de twee teams vindt veel overleg plaats. Daarnaast overlegt het Adviespunt ook met externe adviespunten, zoals de Vertrouwensinspectie. Emily van Driel is adviseur bij en coördinator van het Adviespunt. Zij vertelt: "Vooral vertrouwenspersonen en schoolleiders bellen ons voor advies. Denk hierbij aan sparren over de afhandeling van een incident of in hoeverre zij ouders moeten informeren. Meestal vraagt de school hulp om samen even alles op een rijtje te zetten. Soms is het fijn van ons de bevestiging te krijgen dat ze overal aan hebben gedacht."

Preventie en samenwerking

Emily geeft aan dat het Adviespunt vaker signalen krijgt dat leraren de

Wat kun je meer doen dan alleen sanctioneren?

Wat kun je meer doen dan alleen sanctioneren?

grip op bepaalde groepen kwijt zijn. Ze vertelt: "Leerlingen zijn mondiger en hebben minder respect voor leraren dan voorheen. We horen vaker dat de negatieve sfeer in bepaalde groepen nauwelijks te keren is, zelfs voor ervaren leraren." Bij grensoverschrijdend gedrag is het advies vanuit het Adviespunt dan ook aandacht te hebben voor preventie: hoe kan je ervoor zorgen dat je in een eerder stadium al werkt aan vaardigheden en attitude bij leerlingen? Wat kun je meer doen dan alleen sanctioneren? Het gaat tenslotte om kinderen die in een leerproces zitten. Naast het begrenzen van onacceptabel gedrag, vraagt dit een soort fundamentele houding van (pedagogische) nieuwsgierigheid naar wat er achter het gedrag van leerlingen zit.

Wat beweegt hen? Wat zijn de zorgen, angsten en behoeften van een leerling? Wat wordt er geraakt in een kind? Naast samenwerking tussen leraren onderling is een goede samenwerking tussen school en ouders/verzorgers een belangrijk advies. Jouw leerling is tenslotte iemands kind. De ouders weten als geen ander wat er speelt in het leven van hun kind.

"Wanneer iemand belt, luisteren we eerst. Mensen vinden het fijn hun verhaal te kunnen doen. Door emoties zien ze soms niet helder wat te doen. Door uit te zoomen lukt dit wel. We vragen: Wat heb je al gedaan? Heb je een collega geraadpleegd? Zijn er bepaalde afspraken op school?"

Emily vervolgt: "Advies komt soms op de tweede plaats. Mensen weten het vaak zelf wel, maar omdat ze zo gepitst zijn op de gebeurtenis of onrust eromheen, kunnen ze niet focussen en bedenken dat er ook een andere afslag mogelijk is. Als iemand na een telefoontje zegt: 'Ja, het is me duidelijk en ik kan er nu zelf weer mee verder', dan sluit je het gesprek met een goed gevoel af." ■